

**THE DEVELOPMENT AND BEGINNINGS
OF THE HUNGARIAN LEGAL REGULATI-
ON OF PRIVATE SECURITY ACTIVITIES****A MAGÁNBIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG
MAGYARORSZÁGI JOGI SZABÁLYOZÁSÁ-
NAK KIALAKULÁSA ÉS KEZDETEI**FÁBIÁN Péter¹**Abstract**

A democratic market economy is inconceivable without the primacy of private property, without privately owned companies. The security and protection of private property and, in many cases, state property cannot be imagined without the existence of the private security sector. In Hungary, the change of regime in 1990 brought with it the market-based liberalization of the security sector, but in the following 8 years the sector was typically a “playground” of underworld interests without legal regulation. The law, passed in 1998, was outdated, worrying professionally and legally, and placed the legal regulations of a sector employing nearly 200,000 active workers on a misguided, misinterpreted legislative trail to this day. As a result, the sector still has the highest number of black jobs and financial crime to date. The current legislation is diverse, over-regulated, contradictory and without legal consequences on many issues.

Keywords

private property, private security, property protection law

Absztrakt

A demokratikus piacgazdaság elképzelhetetlen a magántulajdon primátusa, magántulajdonban lévő gazdasági társaságok nélkül. A magántulajdon és sok esetben az állami tulajdon biztonsága, védelme sem képzelhető el a magánbiztonsági ágazat megléte nélkül. Hazánkban az 1990-ben történt rendszerváltás magával hozta a biztonsági ágazat piaci alapú liberalizációját, azonban azt ezt követő 8 évben az ágazat törvényi szabályozás nélkül, jellemzően alvilági érdekkörök „játéktere” volt. Az 1998-ban elfogadott törvény már kihirdetésekor is idejét múlt volt, szakmailag és jogilag is aggályos, s a közel 200.000 aktív munkavállalót foglalkoztató ágazat jogi szabályozását a mai napig is tartó, téves, rosszul értelmezett jogalkotói nyomvonalra helyezte. Ennek következménye, hogy az ágazatban a mai napig a legmagasabb a fekete foglalkoztatás és pénzügyi bűncselekmények száma is szignifikáns. A hatályos szabályozás, sokrétű, túlszabályozott, ellentmondásos, számos kérdésben pedig jogi következmények nélküli.

Kulcsszavak

magántulajdon, magánbiztonság, vagyonvédelmi törvény

¹ fabianpeter@topcopgroup.com | ORCID: 0000-0003-0640-6557 | Founder / Alapító | Top Cop Group

BEVEZETÉS

A biztonság legáltalánosabb megközelítésben „egy háborítatlan, mindenféle támadó jellegű behatástól mentes állapot”.^[1] Biztonság alatt hajlamosak vagyunk az „állam által biztosítandó fizikai biztonságot” érteni.^[2] Ez a fajta biztonság azonban napjainkban egyre több veszélynek és fenyegetésnek van kitéve, és tényként kell elfogadnunk: az állam szervei egyedül már nem képesek e veszélyek és fenyegetések elhárítására. A magántulajdonra épülő piacgazdaság viszonyai között így megteremtődik az igény a magánbiztonsági tevékenységre. [3]

Közbiztonság és magánbiztonság, közrend és magánrend – nem ellentétes fogalmak, nem is vonható közöttük éles határvonal, és egyik a másik nélkül aligha létezhet. A 2005. évi CXXXIII. törvény is a közrend részeként határozza meg a magánrendet. Nemzetközi trend: az állam a hagyományosan közbiztonság körébe tartozó tevékenységek egyre szélesebb körét tekintve biztosít lehetőséget arra, hogy a polgárok és vállalkozások piaci alapon vásárolhassanak magánbiztonsági szolgáltatásokat. [4]

Magyarországon a szocialista viszonyok között – értelemszerűen – magánbiztonsági szolgáltatás nem létezett, és csak 1995-ben nyert polgárjogot a személy- és vagyonőri szakma. Jelen tanulmány annak áttekintésére vállalkozik, hogy miként alakult ki hazánkban a személy- és vagyonőri tevékenységre vonatkozó jogi szabályozás, továbbá bemutassa és értékeli az első törvényi szabályozást.

A SZEMÉLY ÉS VAGYONVÉDELEM MIBENLÉTE

A magánbiztonság – ilyenformán a személy- és vagyonőri tevékenység – alkotmányos alapjai az Alaptörvény V. cikkében találhatók. Eszerint „mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához”. [5] A jogos védelem intézménye a büntetőjogból ismert: „nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges”. [6] A védelemhez való jog a személy és a javak ellen intézett jogtalan támadás esetén is fennáll, és nemcsak a tulajdonost illeti meg. A normaszöveg ezáltal teremti meg a jogalapot a magánbiztonsági szolgáltatások igénybevételéhez. [7]

Az 1998. évi IV. törvény volt az, mely először lehetővé tette személy- és vagyonvédelmi vállalkozások alapítását. [8] Az Alkotmánybíróság a 3/2001. (I.31.) AB határozatában vizsgálta e törvény egyes rendelkezéseit, ennek kapcsán rámutatott arra, hogy „az állam, miközben megteremti az alkotmányos tulajdonjog védelme körében a tulajdon technikai értelemben vett védelmét, egyúttal arról is köteles gondoskodni, hogy ez más alapjog aránytalan sérelmét ne idézze elő”. [9] A magánszemélyek, gazdasági társaságok dönthetnek úgy, hogy megbízási szerződést kötnek biztonsági szolgáltatást nyújtó vállalkozásokkal. Ezek a vállalkozások azonban nem rendelkeznek sem az állami rendszert jogosítványjaival, sem annak eszköztárával. Tevékenységüket a megbízóval kötött polgári jogi szerződés alapján, annak keretei között folytatják, és csak olyan és annyi jogosultsággal rendelkeznek, amilyen és amennyi jogosultsággal a megbízó rendelkezik. [10]

A személy-és vagyónvédelem célja a bűnmegelőzés, nem feladata a bűnüldözés. Tevékenysége alapvetően őrzésből és/vagy védelemből áll. Az őrzési tevékenység egy feltételezett jogellenes cselekmény bekövetkeztétől igyekszik megvédeni az őrzött személyt, vagyontárgyat, létesítményt, a védelmi tevékenység aktivitással jár, és a már megkezdett jogellenes cselekményt igyekszik megszakítani. Az őrzés-biztonsági tevékenység őrzési és védelmi tevékenységet is magában foglal, az élőerő mellett biztonságtechnikai eszközök igénybevételével. [11]

JOGTÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK 1998-IG

A rendszerváltást megelőzően személyvédelmi tevékenységről nem beszélhetünk, erre a magánszemélyek részéről – a rendőrség által biztosított védelemtől túlmenően – igény sem volt. A pénz- és értékszállításról az állam gondoskodott, túlnyomórészt a Magyar Posta, kisebb részben a Magyar Nemzeti Bank révén. [12] A vagyónvédelemre – „a társadalmi tulajdon fokozottabb védelmére” – az üzemrendészeti tevékenység keretében nyílt lehetőség. [13]

Az üzemrendészet

A 14/1960. (III. 24.) Kormányrendelet előírta, hogy minden olyan vállalatnál, melynél a társadalmi tulajdon védelme érdekében szükséges, üzemrendészeti szervet kell felállítani. A szükségesség kérdésében a vállalat felett felügyeletet gyakorló miniszter, vagy pedig a fővárosi, megyei tanács végrehajtó bizottságának elnöke volt jogosult dönteni. Az üzemrendészeti szerv tevékenységét a vállalat igazgatójának irányítása alatt végezte. [14] Az üzemrendészeti szerv elsődleges feladata – a társadalmi tulajdon védelme – mellett gondoskodott a vállalat rendjének és biztonságának fenntartásáról, a munkafegyelem megszilárdításáról, és feladata volt annak megakadályozása, hogy bűncselekményt kövessenek el a dolgozók személyi tulajdona ellen. [15] Az üzemrendészeti szerv tagja csak nagykorú, büntetlen előéletű és feddhetetlen személy lehetett, aki a szolgálat ellátása során a hivatalos személlyel azonos büntetőjogi védelmet élvezett. [16]

Az üzemrendészeti szerv tagjának feladatait a 2027/1960. (III. 24.) Kormányhatározat szabályozta. Folyamatosan tájékoztatniuk kellett a vállalat igazgatóját, a felügyeletet gyakorló minisztérium illetékes szervét, valamint a rendőrséget. Az üzemrendészeti szerv vezetője irányította és felügyelte a polgári fegyveres őrőség, a kapuszolgálat, az éjjeliőrök, valamint a tárgyőrök, a motozók, a személyi kísérők munkáját. [17]

Azt, aki jogosulatlanul – például engedély nélkül, vagy a jogszabályban írt kötelezettségét megszegve – folytatott személy- és vagyónvédelmi tevékenységet, szabálysértés miatt vonták felelősségre. A rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértési eljárásban az elkövetővel szemben ötvenezer forintig terjedő pénzbírságot lehetett kiszabni. [18]

A közületi szervek rendészeti tevékenységét a 6/1988. (II. 12.) MT rendelet szabályozta, és az egészen 2000. január 31-ig hatályban is maradt. [19] A rendelet hatálya a költségvetési szervek és egyesületek mellett csak a gazdasági tevékenységet folytató jogi személyekre terjedt ki, így a betéti társaságokra és a közkereseti társaságokra nem. [19]

Üzemi rendészetet azoknál a közületi szerveknél lehetett felállítani, melyek védelmét a rendőrség jogszabályi rendelkezés hiányában nem volt köteles ellátni. [20]

A rendészeti szervet a közületi szerv vezetője irányította, közvetlenül vagy megbízott útján. A rendészek képzéséről a rendőrség gondoskodott. [21] Rendész munkakörben nagykorú, büntetlen előéletű, magyar állampolgárságú, a feladat ellátására egészségügyileg alkalmas személyt lehetett alkalmazni. Szakképesítésre vonatkozó követelményt csak a rendészeti vezető, illetve annál magasabb pozíció esetében írtak elő. A rendészeti dolgozó a közületi szerv tevékenységében nem vehetett részt, csak a rendészeti tevékenységgel nem összeférhetetlen munkavégzésre lehetett kötelezni (jellemzően leltárfelelős munkakört, tűzvédelmi, munkavédelmi feladatokat láttak el). Feladatköre rendkívül széles volt, a rendelet is csak példálózó jelleggel sorolt fel néhányat: például üzemek, raktárak, alapanyagok, termékek őrzése; sokszorosítógépek védelmére vonatkozó szabályok betartatása; rendkívüli esemény esetén azonnali intézkedés és a helyszín biztosítása; a dolgozók munkahelyre bevett személyes tárgyainak a védelme.

A rendész közfeladatot ellátó polgári őrnek minősült. Jogában állt – egyebek mellett – a munkahelyre belépők igazoltatása, az ittas személyek belépésének megakadályozása; alkoholszonda használata a gyaníthatóan ittas állapotban lévő egyénnél; járművek, csomagok, menetokmányok ellenőrzése. [22]

A személy- és vagyonvédelem kezdetei

Az 1980-as évek derekától egyre élénkült a gazdaság, sorra jöttek létre a különböző vállalkozások, köztük nagy számban olyanok is, melyekben külföldi polgárok is részt vettek. Megnövekedett az igény a vagyonvédelmi szolgáltatások iránt, ezeknek az igényeknek a rendőrség nem tudott eleget tenni, az üzemrendészet pedig nem biztosított megfelelő jogi kereteket. Ezt felismerve született meg a vagyonvédelmi tevékenység szabályait megállapító 24/1987. (VII.22) MT. számú rendelet, mely azonban a személyvédelmet és a magánnyomozói szolgáltatást kategorikusan megtiltotta. [23]

A magánbiztonsági tevékenység történetében a fordulatot a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény jelentette, mely 28. §-ában kimondta, hogy „a személy- és vagyonvédelmi tevékenység engedélyhez kötött szolgáltatás, amelynek során a vállalkozó a megrendelőt megillető jogok keretein belül, szerződés alapján létesítményt, telephelyet, területet, járművet, más dolgot őriz; rendezvényt biztosít; szállítmányt kísér, őriz, pénz- és értékszállítást végez; személyt véd; személy- és vagyonvédelmi szakképzési, tanácsadási, szakértői szolgáltatást nyújt; vagyonvédelmi műszaki rendszerek tervezését, telepítését, karbantartását végzi”. [24]

Ezen túlmenően a rendőrségi törvény a 100. §-ának (1) bekezdése h) pontjában felhatalmazást adott a kormánynak, hogy alkossa meg a társas vállalkozás keretében folytatható személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységre vonatkozó átmeneti szabályokat. Ennek alapján született meg a 87/1995. (VII. 14.) Kormányrendelet. [25]

A kormányrendelet leszögezte, hogy a személy- és vagyonvédelmi szolgáltatás engedélyhez kötött szolgáltatás, melynek során a vállalkozó az alábbi tevékenységeket folytathatja „létesítményt, telephelyet, területet, járművet, más dolgot őriz; rendezvényt biztosít; szállítmányt kísér, őriz, illetve pénz- és értékszállítást végez; személyt véd; személy- és vagyonvédelmi szakképzési, tanácsadási, szakértői szolgáltatást nyújt; vagyonvédelmi műszaki rendszerek tervezését, telepítését, karbantartását végzi”. [26]

Fontos kitétel, miszerint e tevékenységek folytatására csak a megbízót megillető jogok keretein belül, szerződés alapján volt lehetőség. Személy- és vagyonőri tevékenységet

csak a rendőrség által kiadott, személyre szóló igazolvány birtokában lehetett végezni. Igazolványt az a nagykorú, cselekvőképes, büntetlen előéletű magyar állampolgár kaphatott, aki belföldi lakóhellyel rendelkezett, valamint személy- és vagyonőri képesítést szerzett. [27] A rendelet kitért arra az esetre is, ha a rendőr a személy- és vagyonőrt a tevékenysége gyakorlása során szándékos bűncselekmény vagy a foglalkozása szabályainak megszegésével kapcsolatos szabálysértés elkövetésén éri tetten. Ekkor az igazolványt még ott, a helyszínen – átvételi elismervény ellenében – el kellett vennie, és köteles volt megküldeni az azt kiadó rendőrkapitányságnak, mely döntött az igazolvány visszaadásáról vagy bevonásáról. A rendelet leszögezte, hogy e döntésig az érintett nem folytathat személy- és vagyonőrzési tevékenységet. [28]

Azt, hogy a személyi és vagyonőri tevékenység folytatásához milyen szakképesítési követelményeknek kellett megfelelni, a 12/1995.(VIII. 18.) BM rendelet melléklete tartalmazta, a képzés és vizsgáztatás szabályait pedig elsőként a 38/1997. (VI. 27.) BM rendelet határozta meg. [29] Ez utóbbi szerint a személy- és vagyonőri oktatásra azt lehetett felvenni, aki tizennyolcadik életévét betöltötte, büntetlen előéletű, cselekvőképes és rendelkezik belföldi lakóhellyel. Az alapképzés időtartama háromszáz óra volt, ebből 180 óra elméleti és 120 óra gyakorlati foglalkozást kellett teljesíteni.

A rendeletet meghatározták azt is, hogy milyen diplomát, illetve szakképesítést lehetett személy- és vagyonőri képzettségként elfogadni. Ilyen volt például a jogi egyetemi diploma, a Rendőrtiszti Főiskolán szerzett diploma, a Rendőrtiszti Szakközépiskolában szerzett bizonyítvány, vagy éppen a kutyavezetői szakképesítés. [30]

Láthatjuk, hogy a szakképesítésre vonatkozó szabályok egyfelől kedveztek az egykori rendvédelmi dolgozóknak, akik a már korábban megszerzett végzettségük, képzettségük birtokában – az összeférhetetlenségi szabályokban meghatározott időtartam leteltét követően – minden további tanulmányi kötelezettség nélkül elhelyezkedhettek a magánbiztonsági ágazatban. Ugyanakkor, a mindenki más számára meghatározott képesítési feltételek nem voltak különösebben szigorúak, azokat az alacsony képzettségűek is könnyen tudták teljesíteni. E két tényezőnek köszönhetően egyfelől nagyon sok leszerelt rendőr indított személy- és vagyonvédelmi vállalkozást (vagy csatlakozott ilyenhez), másfelől pedig a végrehajtói pozíciókat jellemzően nyolc általánost végzett munkanélküliklel töltötték fel. [31]

1998. június 1-jén lépett hatályba az 1997. évi CLIX. törvény, mely a fegyveres biztonsági őrzésről rendelkezett [32], majd pedig az 1998. évi IV. törvény, mely immár átfogó jelleggel igyekezett szabályozni a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet. [8] Ez utóbbi törvény hatályon kívül helyezte az átmeneti szabályokat megállapító 87/1995. Kormányrendeletet és 6/1988. MT rendeletet. Ezzel megszűnt az üzemrendészet, és lehetővé vált a vállalkozások számára, hogy piaci alapon vegyenek igénybe magánbiztonsági szolgáltatást. [33]

AZ 1998. ÉVI IV.-ES TÖRVÉNY

1998. május 1-jén lépett hatályba a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységről szóló törvény (a továbbiakban: VSzVMt.), mely egyúttal a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarára (a továbbiakban: Kamara) vonatkozó szabályokat is tartalmazza. Habár már a megszületésekor sok kritika érte, az vitathatatlan, hogy e törvény által nyert létjogosultságot a személy- és vagyonőri, illetve a magánnyomozói vállalkozói szolgáltatás. A továbbiakban – tárgyalt témámhoz igazodóan

– csak a személy- és vagyonőri tevékenységre vonatkozóan ismertetem a törvény rendelkezéseit, azzal, hogy e rendelkezéseket a magánnyomozói tevékenységre is alkalmazni kellett.

A jogalkotó kettős célt tűzött ki, egyfelől a közrend és a közbiztonság javítását, ezzel összefüggésben a bűnmegelőzés hatékonyabbá tételét célozta azáltal, hogy megteremtí a hatálya alá tartozó szolgáltatások törvényességét. Másfelől, a szolgáltatások igénybe vevői, valamint a szolgáltatások gyakorlása során érintetté válók számára igyekezett garanciát nyújtani „személyhez fűződő jogai, vagyoni érdekei sérthetlenségére irányuló igényeinek érvényesítéséhez”. [34]

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység folytatásának feltételei

A törvény hatálya alá tartozó tevékenységeket egyéni vállalkozóként és bármilyen gazdasági társasági formában lehetett folytatni. A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyuk fennállása alatt nem lehettek sem tulajdonosai, sem vezető tisztségviselői, sem pedig tagjai ilyen vállalkozásnak. [35] A személy- és vagyonőri, valamint a magánnyomozói tevékenység egyidejűleg, egy vállalkozás keretében is folytatható volt, más, a személy- és vagyonvédelemmel közvetlen összefüggésben nem álló gazdasági tevékenység azonban nem. [36]

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység folytatásának két alapvető feltételét határozta meg a törvény: az egyik volt a kamarai tagság, a másik pedig a rendőrség által kiadott működési engedély. A rendőrség a vállalkozás számára akkor adta ki a működési engedélyt, ha az igazolta, hogy a személy- és/vagy vagyonőri tevékenységet személyesen folytató tagja (alkalmazottja, segítő családtagja) rendelkezik az erre jogosító igazolvánnyal. A természetes személy csak akkor végezhetett a törvény hatálya alá tartozó tevékenységet, ha az igazolványon kívül kamarai tagsággal is rendelkezett, a vállalkozásnak pedig nyilvántartásba kellett magát vetetnie a kamaránál. A kamarai nyilvántartásba vételhez igazolni kellett, hogy a vállalkozás rendelkezik a tevékenység folytatásához szükséges technikai és anyagi eszközökkel. A törvény feltételként írta elő a szolgáltatási felelősségbiztosítás meglétét is. [37] Ez a biztosításforma azonban csak a szerződésen belül okozott károk megtérítését garantálta, a VSzVMt. nem írta elő a szerződésen kívül okozott károk megtérítését, enyhítését szolgáló biztosítás-forma meglétét.

A rendőrség abban az esetben tagadta meg a működési engedély kiadása iránti kérelmet, ha a kérelmező egyéni vállalkozó vagy a vállalkozás vezető tisztségviselője büntetett előéletű; a kérelmezőt a törvényben meghatározott bűncselekmény (személy elleni erőszakos bűncselekmény, nem erkölcs elleni erőszakos bűncselekmény, hivatali bűncselekmény, hivatalos személy elleni bűncselekmény, terrorcselekmény, vagyon elleni bűntett) miatt elítélték, a mentesülési idő leteltéig; vagy pedig a kérelmező a megelőző két évben nyomozóhatósági jogkörrel rendelkező szervezet állományának volt a tagja. [37]

A tevékenység végzésére jogosító, személyre szóló igazolvány kiadásának feltételei a következők voltak: a kérelmezőnek büntetlen előéletű, nagykorú, cselekvőképes magyar állampolgárnak kellett lennie, aki belföldi lakóhellyel, és a tevékenység folytatásához szükséges szakképesítéssel rendelkezik, és nem folyik ellene büntetőeljárás három évi vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény miatt. [38] Ha a kérelmező ellen három évi vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt volt folyamatban büntetőeljárás, a kérelem kiadását nem utasították el automatikusan, hanem annak elbírálását az ügy befejezéséig felfüggesztették. El kellett azonban

a kérelmet utasítani abban az esetben, ha a kérelmező korábban már rendelkezett igazolvánnyal, de azt a kérelem benyújtását megelőző két éven belül a törvényben írt kötelezettségek megszegése miatt bevonták. [39]

A tevékenységet ideiglenes igazolvány birtokában is meg lehetett kezdeni. Az ideiglenes igazolványt, mely hat hónapra szólt, az engedéllyel rendelkező vállalkozás azon tagjának (alkalmazottjának, segítő családtagjának) lehetett kiadni, aki az igazolvány kiadására előírt feltételeknek a szakképzettség kivételével megfelelt, és a szakképzést folytató intézménnyel már megkötötte a képzési szerződést. [40] A kiadott ideiglenes igazolványt öt éven belül csak egy ízben lehetett kiadni, érvényességét pedig nem lehetett meghosszabbítani. Az ideiglenes igazolvánnyal rendelkező személy jogosítványai korlátozottak voltak (például nem tarthatott magánál gumibotot, lőfegyvert), tevékenységét csak igazolvánnyal rendelkező személy irányítása és felügyelete alatt végezhetette. [41]

A rendőrség feladat-és hatásköre

A rendőrség a kiadott engedélyekről és igazolványokról, valamint az azokkal kapcsolatos releváns tényekről (így a kiadás alapjául szolgáló adatokról, az adatváltozásokról, a visszavont engedélyekről és a bevont igazolványokról) nyilvántartást vezetett. A tevékenység feletti hatósági ellenőrzés ugyancsak a rendőrség hatáskörébe tartozott. Ennek keretében a rendőrség a nyilvántartásban szereplő adatok valódiságát, a tevékenység gyakorlásának jogszerűségét, a vállalkozó által naplózott adatokat vizsgálta, de a szerződés tartalmát nem ismerhette meg. [42] A személy- és vagyonvédelmi tevékenységre vonatkozó szerződést írásba kellett foglalni, és a megbízó nevét és címét a vállalkozó által vezetett nyilvántartásban és naplóban rögzíteni kellett. A rendőrség a nyilvántartásba és a – szerződést ténylegesen teljesítő személyek nevét is tartalmazó – naplóba az ellenőrzés során betekint-hetett. [43]

A törvény rendelkezett a működési engedély és az igazolvány visszavonásáról, bevonásáról, illetve elvételéről. A visszavonás végleges, például akkor kerülhetett rá sor, ha az igazolvány tulajdonosát a bíróság jogerősen eltiltotta a foglalkozása gyakorlásától.

A bevonás ideiglenes, és meghatározott idő elteltével a bevont engedélyt, illetve igazolványt a jogosult visszakapta. Például, az eljárás végéig vonta be a rendőrség az igazolványt, ha a jogosult ellen három év vagy annál súlyosabb szabadságvesztés miatt indult büntetőeljárás.

Az igazolvány elvételére akkor kerülhetett sor, amikor a rendőr a foglalkozása gyakorlásával összefüggő szándékos bűncselekmény vagy a tevékenység törvényben rögzített szabályainak megszegésével elkövetett szabálysértés elkövetésén érte tetten a személy- vagy vagyonőrt. [44]

A személy-és vagyonőr tevékenységére vonatkozó szabályok

A személy- és vagyonőr – mondta ki a VSzVMt. – hatósági jogkörrel nem rendelkezik, és nem kelthet ezzel ellentétes látszatot (például hatóságra utaló formaruha, jelzés használatával). [45]

A törvény részletesen szabályozta a személyőr, illetve a vagyonőr feladat körét, jogosítványait. A személyőr a megbízó személyi biztonságát védi fizikai és technikai eszközökkel, ennek során azt, aki a védett személy biztonságát fenyegeti, felszólíthatja kilétének igazolására, a jogsértő magatartás abbahagyására. A vagyonőr a megbízó közterületnek nem

minősülő létesítményét védi. Ennek érdekében a területre belépő vagy ott tartózkodó személyt felszólíthatja kilétének igazolására, a belépés céljának közlésére; ellenőrizheti a belépő járművét, csomagját, szállítmányát, felszólíthatja a szállítási okmányok bemutatására. A felszólításnak eleget nem tévők belépését megtagadhatja, illetve távozásra szólíthatja fel őket, a jogsértést elkövetőket pedig a jogsértés abbahagyására hívhatja fel. Ha a személy- és vagyonőr rendezvény biztosítását végzi, a rendezvényt zavaró, annak biztonságát veszélyeztető személyeket felszólíthatja kilétük igazolására, végső esetben pedig a rendezvény elhagyására. [46]

Amennyiben a kilétének igazolására felszólított személy a felszólításnak nem tesz eleget, a személy- és vagyonőr az igazoltatásra arra jogosult hatósági személyt kérhet fel. Mind a személy-, mind a vagyonőr jogosult a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt elfogni, és a támadásra alkalmas eszközöket tőle elvenni, azzal, hogy az elfogott személyt köteles haladéktalanul átadni a rendőrségnek vagy az ügyészségnek, ha pedig ez nem kivitelezhető, köteles e szervek valamelyikét értesíteni.

A személy- és vagyonőr a törvényben meghatározott esetekben alkalmazhat „arányos mérvű kényszerítő testi erőt”, így – többek között – a védett személy, illetve a pénz- és értékszállítmány biztonságát fenyegető támadás elhárítására, a védett létesítménybe való jogosulatlan belépés megakadályozására, a rendezvényt zavaró személy rendezvényről való eltávolítására. [47] Használhat fegyver- és robbanóanyag-kutató eszközt, ha az a megbízó közterületnek nem minősülő területére, objektumába belépő személyek ellenőrzése érdekében szükséges. A feladata ellátása során őrkutyát, vegyi eszközt, gumibotot, a vonatkozó jogszabályok betartásával lőfegyvert, gáz- és riasztófegyvert tarthat magánál, ám ezeket csak jogos védelmi helyzetben vagy végszükség esetén használhatja. [48]

A kamara feladat- és hatásköre

A Kamarára vonatkozó szabályokat az 1998. évi IV. törvény III. fejezete tartalmazta. Eszerint a Kamara önkormányzattal rendelkező köztestület, mely egyszerre lát el közfeladatot és tölt be általános érdek-képviselői szerepet. Kényszertársulás, mivel kizárólag kamarai tagok gyakorolhatják személyesen a törvény hatálya alá tartozó tevékenységet.

Tagjai természetes személyek, a vállalkozásokról nyilvántartást vezet: előbbiek esetében a tagság, utóbbiak esetében a regisztráció alapvető feltétele a tevékenység végzésére való jogosultságnak. A Kamara szervezeti rendszere kétszintű, az országos központ mellett területi (egy vagy több megyére kiterjedő illetékességű) szervezetekből áll. [49]

Feladatai közé tartoztak – egyebek mellett – a következők: kidolgozza a kamara alapszabályát, a személy- és vagyonvédelmi tevékenység szakmai irányelveit, etikai szabályait. Kidolgozza a szakképzés és továbbképzés követelményrendszerét, közreműködik a vizsgáztatásban. Részt vállal a tevékenységi engedély kiadása iránti eljárásban, amennyiben előzetes nyilvántartásba veszi a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytatni kívánó vállalkozókat, megvizsgálja, hogy rendelkeznek-e az ehhez szükséges, jogszabályban meghatározott feltételekkel, és igazolást állít ki erről.

Véleményt nyilvánít a szakmát érintő jogszabályokról, kezdeményezi a biztosító egyesület létrehozását. Etikai eljárást folytat le az etikai szabályokat megszegő tagjaival szemben. [50] Etikai vétség miatt a Kamara csak figyelmeztetést vagy kizárást alkalmazhatott. [51]

A törvény végrehajtási rendelete

Az 1998. évi törvény végrehajtásáról a 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet gondoskodott. [23] Eszerint a tevékenység folytatására jogosító engedély, illetve igazolvány kiadására a vállalkozás székhelye szerinti, illetve a kérelmező lakhelye szerinti városi rendőrkapitányság jogosult. [52] A rendelet meghatározta a kérelmező által fizetendő igazgatási díj összegét, ez az engedély iránti kérelem esetében – tevékenységenként – húszezer forint, az igazolvány kiadása iránti kérelemnél pedig hatezer forint volt. [53] A személy-, illetve vagyonvédelmi tevékenységet folytató személy köteles a munkavégzés ideje alatt az igazolványt magánál tartani, és köteles azt felmutatni a hatóság, valamint az intézkedéssel érintett személy felhívására. [54]

A személy- és vagyonőri képesítés szakmai vizsgáinak szervezésére a munkaerő-fejlesztő és – képző központok, valamint – a rendelet 2. számú mellékletében felsorolt – rendőrségi oktatási intézmények bírtak jogosultsággal. A rendelet egyúttal meghatározta azt is, hogy melyek azok a végzettségek, melyek egyenértékűek e szakmai képesítéssel. Így személy- és vagyonőri képesítésként kellett elfogadni – egyebek mellett – az egyetemek állam- és jogtudományi karán, a Rendőrtiszti Főiskolán szerzett, Zrínyi Miklós Katonai Akadémián szerzett diplomát, a rendőri szakközépiskolában szerzett bizonyítványt. [55] A rendelet ugyanakkor a tevékenység gyakorlásához szükséges szakképzés tartalmi követelményeit nem állapította meg.

ÖSSZEZÉS

Az 1998. évi IV. törvényt a hatályba lépésétől kezdődően számos kritika érte, több ízben kezdeményezett vizsgálatot a legfőbb ügyész, de maga a Kamara is javaslatot tett a törvény módosítására. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, és a 22/2004. (VI. 19.) AB határozattal megsemmisítette a csomagellenőrzésre vonatkozó rendelkezést. A határozat indokolása szerint a VSzVMt. a személy- és vagyonőrök esetében nem szabályozta az adatkezelés és a titoktartás mikéntjét, nem határozta meg, hogy a csomagellenőrzésre milyen esetekben kerülhet sor, miként kell a belépéskor elvett tárgyakat ellenőrizni, és minderről miként kell az érintett személyt tájékoztatni. [56]

Bár megvalósult az ágazat első törvényi szabályozása, (megszületett a “vagyonvédelmi törvény”) azzal kapcsolatosan nem csak jogi, hanem számos szakmai hiányosság is felmerült. Álláspontom szerint a legnagyobb probléma inkább az volt, hogy maga a jogszabály megalkotása 8 évet váratott magára, és mire elfogadásra került, már olyan mértékben változott az ágazat, hogy a törvényi rendelkezések nem csak felületesek, vitathatóak, de idejét múltak is voltak.

A fentiekén kívül jól látható volt egy mai napig egyre szilárdabb -álláspontom szerint rossz- jogalkotói szándék térnyerésének első mozzanata, mely szerint a magánbiztonságot valami szervezetidegen formában, a rendészet, rendvédelem részeként, azzal összefüggő szabályait és képzését tekintve összekapcsolódó értelmezhetetlen üzleti tevékenységnek képzelik el. Ezt támasztja alá, hogy a tevékenységet kezdetben a Rendőrségről szóló törvényben próbálták szabályozni. Sikertelenül. Dolgozatomban való áttekintés és értelmezés álláspontom szerint azért nagyon fontos, mert ebben az időszakban alakultak ki és szilárdultak meg azok az értelmezési, dogmatikai tévedések, amelyek a mai napig az ágazat

fundamentális problémáit eredményezik. Újabb 8 évre volt szükség, hogy megszülessen az új törvényi szabályozás, amely nem csak a korábbi hibáit volt hivatott orvosolni, hanem előkészíteni az Európai Unió-s jogharmonizációt is. Bár 2006-ra az ágazatból sikerült a erőszakos bűnözői köröket kiszorítani, ez nem az ágazati törvény érdeme. Ellenben a szektor és kapcsolódó szabályok hiányosságára vezethető vissza, hogy időközben az őrző-védő cégek váltak a feketefoglalkoztatás és a pénzmosás melegágyává. Olvasatomban az 1998. évi IV. törvény totális jogalkotói téveszme volt és olyan szabályozási deficitet kezdett el megtermelni, amely azóta is csak gyarapszik, vakvágányra terelve az egyik legnagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató, nélkülözhetetlen ágazatot.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- [1] Boi L., „Pécsi Határőr. Tudományos Közlemények. 15. köt. Tanulmányok a "Biztonsági kockázatok - rendészeti válaszok" című tudományos konferenciáról 77-81.," 2014. [Online]. Available: http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/Koenyvek/A_vilag_mi_magunk_vagyunkk.pdf.
- [2] Jakab A., „Jogállamiság és terrorfenyegetés. Az alkotmány normativitásának és az életmentő kényszer megengedhetőségének kérdése.," in *A világ mi vagyunk: Liber Amicorum Imre Vörös.*, Budapest, HVG-Orac, 2014, pp. 240-262.
- [3] Christfián L, A magánbiztonság elméleti alapjai, Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014, p. 10.
- [4] Christfián L, A magánbiztonság elméleti alapjai, Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014, p. 16.
- [5] *Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).*
- [6] *2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.*
- [7] Christfián L, A magánbiztonság elméleti alapjai, Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014, p. 20.
- [8] *1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.*
- [9] *3/2001. (I.31.) AB határozat.*
- [10] Christfián L, A magánbiztonság elméleti alapjai, Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014, p. 22.
- [11] Szabó A, „Az élőerő objektumörzés és a tekintélyelvű vezetési stílus kapcsolata.," *Hadmérnök XII. évf. 2017/3.* pp. 279-294., 2017.
- [12] Kántás P, A közrend elleni jogsértések természetéről. Doktori értekezés., Budapest: Eötvös Lóránd Tudományegyetem ÁJK, 2007.
- [13] *14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet üzemrendészeti szervek szervezéséről.*
- [14] *14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet 1. §.*
- [15] *14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet 2. §.*
- [16] *14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet 3–4. §.*
- [17] Szabó L. - Szigeti L., „Magánbiztonság, rendészet, rendvédelem.," *Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 12. köt. Tanulmányok a "Rendészeti kutatások - A rendvédelem fejlesztése" című tudományos konferenciáról.*, pp. 407-411., 2011. <http://www.pecshor.hu/periodika/XII/szabszig.pdf>
- [18] *17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről.*
- [19] *6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről.*

- [20] Munkaadók Lapja, „Üzemi rendészet,” *Munkaadók lapja*, 1998/4. (1998. április 15.) <https://munkaugyilevelek.hu/1998/04/uzemi-rendeszet/>
- [21] 6/1988. (II. 12.) MT rendelet 5 – 6. §.
- [22] 6/1988. (II. 12.) MT rendelet 7 – 10. §.
- [23] 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló törvény végrehajtásáról.
- [24] 1994. évi XXXIV. törvény 28. § (1) bekezdés (közlönyállapot).
- [25] 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a vállalkozás keretében végzett személyes vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól.
- [26] 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés.
- [27] 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet 3. §.
- [28] 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet 8. §.
- [29] 12/1995. (VIII. 18.) BM rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonőri, valamint a magánnyomozói tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítésről.
- [30] Csege Gy, „Magyarországi vagyonvédelem oktatás fejlődése és kilátásai a robantásos cselekmények kezelésének tükrében.,” *Műszaki Katonai Közlöny XXV. évf.*, pp. 173-182, 2 2015. <http://hhk.archiv.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni->
- [31] Galántai B, „A polgári társadalomvédelem társadalmi integrációjának dilemmái - avagy - hol tart a magánbiztonsági szolgáltatás,” *Pécsi Határőr.Tudományos közlemények. 11. köt. Tanulmányok a "Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság" című tudományos konferenciáról.*, pp. 249-280, 2010. <http://pecshor.hu/periodika/XI/galantai.pdf>
- [32] 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mező- és erdőgazdálkodásról.
- [33] L. Christián, *A magánbiztonság elméleti alapjai*, budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014, p. 13.
- [34] 1998. évi IV. tv. Preambulum.
- [35] 1998. évi IV. tv. 1–3. §.
- [36] 1998. évi IV. tv. 4. § (1) – (2) bekezdések.
- [37] 1998. évi IV. tv. 4. § (3) – (4) bekezdések.
- [38] 1998. évi IV. tv. 5. § (1) – (3) bekezdések.
- [39] 1998. évi IV. tv. 5. § (5) – (6) bekezdések.
- [40] 1998. évi IV. tv. 5. § (2) bekezdés, 6. § (1) bekezdés.
- [41] 1998. évi IV. tv. 6. § (2) – (3) bekezdések.
- [42] 1998. évi IV. tv. 7. §.
- [43] 1998. évi IV. tv. 10 – 11. §.
- [44] 1998. évi IV. tv. 8 – 9. §.
- [45] 1998. évi IV. tv. 12. § (1) – (2) bekezdések.
- [46] 1998. évi IV. tv. 14. §.
- [47] 1998. évi IV. tv. 15. § (3) bekezdés.
- [48] 1998. évi IV. tv. 15. § (4) – (5) bekezdések.
- [49] 1998. évi IV. tv. 21. § (1) – (3) bekezdések.
- [50] 1998. évi IV. tv. 23. § (1) bekezdés.
- [51] 1998. évi IV. tv. 36. §.
- [52] 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet 1–2. §.
- [53] 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet 3. §.
- [54] 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet 6. §.

- [55] 24/1998. (VI. 9.) *BM rendelet* 8–9. §.
[56] 22/2004. (VI. 19.) *AB határozat* II. 1.3.

Egyéb források:

- [57] Berek L, T. Berek és L. Berek, *Személy- és vagyónbiztonság*, Budapest: Óbudai Egyetem, 2016, p. 174.
- [58] G. Arany, „Megint Kötelező lesz a kamarai tagság?,” 12 03 2017. [Online]. Available: <https://www.zaol.hu/gazdasag/megint-kotelezo-lesz-1825044/>.
- [59] L. Christián, „A magánbiztonság aktuális nemzetközi trendjei, rövid hazai helyzetértékeléssel,” *Pécsi határőr. Tudományos közlemények*, 16. szám 15, 2016.
- [60] G. Finszter, „Magánvállalkozások a biztonságért,” *Belügyi Szemle*, pp. 5-10, 12 1998.
- [61] Gyulavári T, „A gazdaságileg függő munkavégzés szabályozása. Kényszer vagy lehetőség?,” *Magyar Munkajog. E-folyóirat.*, 2014/1, pp. 1-25.13., 2014. http://hllj.hu/letolt/2014_1/01.pdf
- [62] Németh Z, „Az élőerős személy -és vagyónvédelem jellemzői szociológiai kutatás alapján.,” *Pécsi Határőr. Tudományos Közlemények. 11. köt. Tanulmányok a "Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság" című tudományos konferenciáról.*, pp. 295-299., 2010.
- [63] Szövényi G, „Jogszabály változások hatása a magánbiztonságra,” *Pécsi határőr. Tudományos közlemények. 12. köt. Tanulmányok a "Rendészeti kutatások - A rendvédelem fejlesztése" című tudományos konferenciáról.*, pp. 369-377., 2011.
- [64] 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.
- [65] 2011. évi XXIV. törvény az Európai Rendőrségi Hivatallal, a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységgel, a lőfegyverrel és a pirotechnikával kapcsolatos törvények jogharmonizációs célú módosításáról.
- [66] 2015. évi CCXXVI. törvény a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény, valamint az azzal összefüggő törvények módosításáról.
- [67] 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről.
- [68] 116/2018. (VII. 2.) Korm. rendelet a minimális vagyónvédelmi szolgáltatási rezsiorádj 2018. évi mértékéről.
- [69] 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyónvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról.
- [70] 20/2013. (V. 28.) BM rendelet a belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről.
- [71] 36/2005. (X. 5.) AB határozat.
- [72] 1998. évi IV. tv. 2. §.